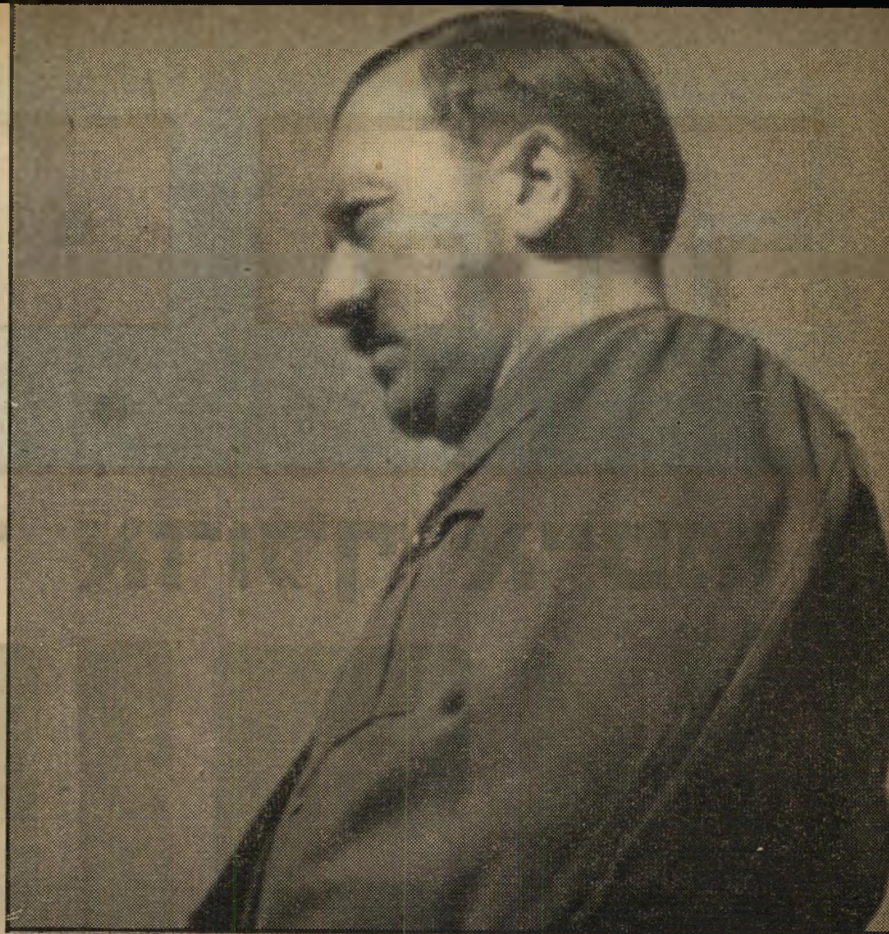

20.12

- האם אחראי כל הנעם הגרמני לפשעי הנאצים?
- האם אופיינית המחלה הנאצית רק לגרמניה, או שמא יכולה לפרוץ בכל אומה אחרת?
- האם יתכן נאציזם ישראלי?
- כיצד הפך אדולף היטלר לאנטי-שמיי?
- אילו מאורעות בהיסטוריה הגרמנית הכשירו את הקרקע למהפכה הנאצית?
- כיצד נבחרה ממשלת היטלר באורח דמוקרטי על-ידי בוחריו גרמניה?
- מה התכוון היטלר לעשות אחרי נצחוננו במלחמה?
- מה היה חלקם של הגנרלים ואיליהוהון בעליית היטלר לשלטון?
- האם יש דמיון בין פולחן הכתחון של בן-גוריון ודיין לבין המולי' טריום הפרוסי?
- מי המציא את צלב-הקרט?
- מי היהודי שניצח על חיליהוהויר הנאצי?
- האם ידעו המוני גרמניה על השמדת היהודים?
- כיצד אפשר להכיר בתנועה נאצית חדשה?
- איך נולדו ה.ס.א. וה.ס.ט.
- כיצד התחברו ראשי הצבא הגרמני כדי לחטל את היטלר בעיצומה של מלחמת-העולם?
- אילו חזויות-ילדות ורשמי-נעורים עיצבו את עולמו הרחני של היטלר?
- האם היה היטלר גאון או מטורף?
- מה הרקע האישי של היינריך הימלר, מגדל העופות; יוזף גבלס, הננס הצולע; הרמן גרינג, הנארקומן האלים; ארנסט רים, ההרפתקן ההומוריסטואלי; יוליוס שטרייכר, הפורנוגרף האנטי-שמיי; אלפרד רוזנברג, הפילוסוף בגרוש?
- מה הרקע המעמדי והחברתי של הנאציזם?

אלה רק אחדות ממאות השאלות המוצאות תשובתן בספר

צלב הקרס

מאת אורי אבנרי

על כמה מהן ענה אורי אבנרי בסידרת מאמריו „אייכמן: איש ותקופתו“, שנתפרסמה מעל עמודי „העולם הזה“ ועוררה תשומת-לב כללית בציבור הישראלי.

עתה הרחיב המחבר את היריעה בספר שכבר עורר ויכוחים פוערים באלפי בתים ישראליים, ואשר מהדרתו השניה כבר נמצאת בדפוס. ספר זה, שהוא חיוני לקורא הישראלי האינטליגנטי, המבקש להבין את רקע משפט אייכמן, נמצא למכירה בכל הקניסטים — 270 עמ' 1.20 ל"י.

האוכל היחיד — כפות. מבעד לאשנב-ההגשה מסרו הטבחיים את סעודת ההג: צלוחית עם כמה פלחי תפוחי-אדמה, פרוסה של בשר זואף משומר, ועליו עוגיה קטנה של פסח. בצלחת שניה נחננו מרק. האסיר-הטבח, בתור ערבי חסון, גרף בידיו מתוך סיר גדול את כדורי המצה המסורתיים, ספר חמש חתיכות, והשליכן לתוך המרק. הסוהר הורה לו ב"ערבית: „השתמש בכף!“

היו כאלה שרצו להשאיר את האוכל שלהם עד אחרי הסדר, כפי שרגילים היו לעשות בבתיהם. האחראי על הסוהרים אמר שזה בסדר; המטבח ישמור על המנות. בינתיים החלה ליקטת המזון שהמשפחות הביאו לעצורים. כל יום אפשר להביא אוכל — רק לא לחם — לעצורים, בין שלוש לארבע. מכיון שהייתי היחיד שמשפחתי לא ידעה על הסדר זה, לא קיבלתי חבילה. הבחור שישב מולי שם לב לעובדה זו. הוא סקר את החבילה שקיבל מן הבית, הביט בי והגיש לי את המנה העיקרית שקיבל זה עתה ממטבח הכלא. „קה, זה טוב.“

היה זה המחווה האנושי הראשון שנתת קלת בו, מאז נודע לי אותו בוקר, מפי הבלשים, על עלילת המיסמכים הגנובים. אחרי הארוחה יצאנו לטייל בחצר. נכון יותר לומר: לצעוד. המנוסים שבין העצורים צעדו במרץ — כמעט רצו — את שלוש שים הצעדים מקצה אחד של החצר למשנה הו. כי זאת ההזדמנות היחידה שלהם להביא מרץ ולחלק את אבריהם.

רק אדם אחד לא צעד. היה זה גבר אלגנטי, שעישן סיגארים יקרים וחילק ל"חבריו העצורים סיגארים אמריקאיות. מתוך ששמעתי את הסוהר קורא לו מוקדם יותר לקבל את חבילת המזון שלו, ידעתי כי זהו יצחק נאגלר, היהלומן החשוד בהונאת שנה באנגים, בסכום של יותר ממיליון דור לאר. מזור. ערב קודם לכן, בישיבת המערכת, הסתלי על אחד הכתבים להכין סיפור על נאגלר זה.

גבר רציני אחר שוחח עם הסוהר האחראי. היה זה מנהל של בית-ספר גדול בעיר. מבוקשו היה, כי כל העצורים ישארו בחצר עד זמן עריכת הסדר, ואחרי-כן יסבו יחדיו וישמעו פרק בהגדה ויספרו ביציאת מצרים כל אותו הלילה, וכל המרבה הרי זה משובח.

לא כך חשב הסוהר. „אתה בכלל מבקש יותר מדי!“ השיב למנהל. הלה הודקף מלוא קומתו המרובעת, וכמנהל המשיב לתלמיד חצוף הכריז: „הלא אינך איש-שיחה עכורי. שב תחילה 20 שנה על ספסל הלימודים ואחרי כן שוב ודבר איתי!“ ובזאת סיים את החיכוך.

בשעה חמש חזרנו לתאים. עצור ערבי חילק חמש שמיכות לכל אחד והכלא שקע במהולה האופיינית של בין-ערביים בקסוק. טיף לפתע שוב נפתחה הדלת של תאי. שני שוטרים הכניסו בחור צעיר, שפניו היו מכוסות חבורות וקולו חנוק בבכי היסטרי. הוא השתטח על אחת המיטות ונאנק: „למה עשיתי את זה? למה? למה?“

שוטר הביא שמיכות עבורו וביקש ממני: „שים עליו עין. אם ינסה לעשות משהו או להתאבד — קרא לי. אני יושב בפרוז דור.“

מה עשה?
השוטר משך בכתפיו: „התנפל על מישהו עם מוט ברזל.“

● ● ●

התכסיתי בשמיכותי והתכוננתי לישון. ניסיתי לא לחשוב על הסדר שהבטיחו לנו כאן, כדי לא לזכור כי בבית לא יהיה הלילה סדר. קולו של הסוהר האחראי העיר אותי מתנומתי. „שלום כהן? קח את הדב" רים שלך. אתה הולך הביתה.“

יצאתי החוצה. היומנאי הוציא את ה"שקית, בה היו חפצי שמורים. נשמע ציל-צול בשער בית הכלא. השוער הכניס מישהו שנשא חבילות עימה. „הביאו את הכרפס והחרוסת בשביל הסדר“, הודיע; „עוד מעט יבוא גם הרב.“

לרגע כימעט והצטרפתי על שלא אוכל להיות נוכח בסדר הזה אבל רק לרגע. האחראי אמר לי: „דבר כזה עוד לא קרה. ראש המודר המרכזי, מר שלום ירקוני, טילפן בעצמו ואמר לשחרר אותך!“

אותו שלום ירקוני, שחמש שעות קודם לכן הבטיח לי בכל האוטוריטה המשטרית, שאם לא אגלה את מקור האינפורמציה שלנו, אבלה את כל החג בבית-הסוהר.

אורי אבנרי

העתונות, בדרך כלל, ידועה כמיקצוע רב-תהפוכות. במיוחד נכונה עובדה זו לגבי עורכיו ועובדיו של העולם הזה. במשך 11 שנות קיומה של מערכת זו, למשל, כבר הספקתי לפגוש את הרושצ'וב בקרמלין, להיות פועל-דחק בעמק יזרעאל ולהיפגש עם פידל קאסטרו בהבאנה. לפני שבוע התנסיתי בחוויה חדשה: להכיר את תוככי כלא ישראלי, כעצור מן המניין.

החצר החיצונית של כלא יפו לא היתה חדשה בשבילי. כבר הייתי שם יותר מפעם אחת. במיוחד זכרתי את ההזדמנות, ב"1956 או 57, כאשר הוזמנתי לשם לראיין מסתנן מצרי מרצועת עזה. גם אז נצמד אלי שוטר. אולם אז עשה השוטר פחות או יותר מה שאני ביקשתי ממנו; הפעם הוא אמר לי מה לעשות:

„להוריד את התגורה, את העניבה וכל מה שיש לך בכיסים!“ הורה.

עשיתי כפקודותיו. אחר ציחה עלי להרים את הידיים, ובתנועה גולשת שיגרתית ל"אורך גופי ניסה לוודא אם אין דבר חבוי עדיין בגדי. חחיה שלא התנסיתי בה מאז חיפושיה-הנשק של האנגלים ב"1946.

● ● ●

„אתה מקבל תא לחדר“, הודיע הסוהר, „יהיה לך פחות כאב ראש.“ התא, שדלתו ננעלה במנעול רגיל, הכיל שבע מיטות כפור לות. אולם לא הייתי לגמרי לבד בתא הגדול. על המיטה הראשונה שכב צעיר כבן 18. הוא מיהר להסביר מדוע הוכנס לביקור וסוף בכלא: „רציתי למכור פנס של דינאי מו. בלש אחד ראה אותי ואמר שגנבתי אותו. כבר מכיר אותי...“

במעבר שבין המיטות צעד גבר צנום, לבוש מכנסיים וחולצה דקה. הוא חיבק את זרועותיו בניסיון להתחמם. בקושי שם לב להופעתו. „אמרתי לקצין אני לא מתערב על עצמי ולא יוצא בערבות. בשביל מה להתערב? שתכניסו אותי לבית-סוהר. לא איכפת לי! אשב בכיס-סוהר עד שאמות!“

מישהו לי עוד לעשות בחוץ? 6000 לירות נתתי למשרד הפיתוח בשביל דירה וחנות באילת. שנה וחצי אמרו לי עוד מעט תקבל. וכל פעם תחכה עוד קצת. חיכיתי. ובסוף אמרו לי אין דירה וחנות בשבילך באילת. ראש העיר לא מסכים. ואיפה הכסף שלי? ואיפה אחיה? ומה אעשה עם אשתי, שעוד מעט תלד? אמרתי: אני לא יוצא מכאן עד שלא תסדרו לי את העניין. קראו למשטרה. זה הם יודעים לעשות — לקרוא למשטרה. או שיקראו! שיחזיקו אותי כאן. הנשמה שלי כבר נאמץ לה לחיות!“

אחד מצבא הדפוקים, שכה היטבתי לה-כירם. אדם קטן אבוד בים האדיר של מגני נון בלתי-אנושי. פקידים משחקים בגורלו כבצעצור זול; וברגע שהוא מתריע על המחל שנעשה לו — קוראים למשטרה וה-משטרה משליכה אותו לכלא. על הפרעת הסדר הציבורי.

מילמוליו של הגבר הצנום נפסקו על-ידי הסוהר. „בן-מנשה! אתה בן-מנשה? אתה הולך הביתה.“

● ● ●

נשכבתי על אחת המיטות, בחליפתי. את שעוני לקחו ממני בכניסה, כך שלא יכולתי אפילו לדעת מה השעה. מן התא הסמוך הגיעו קולות שדיברו בלי הרף. אחד התוש-בים אף ניהל שיחה בין-תאית. לפי הקולות, ישב בן-שיחו בקומה אחרת לגמרי ולכן היה צורך לחזור על כל משפט פעמיים-שלוש. „סעדיה?“ שאג שכני, „ראיתי אותם היום? ראיתי! ראיתי! סעדיה! שמעת? מה? ראיתי!“

מאותו תא נשמע קול שירה תדרגוני שתור על כל שירי התגדה. „אחד מי יודע? אחד אני יודע...“ הוא הגיע עד שלושה עשר מי יודע, ותור שוב לאחד מי יודע. זה נמשך עד אינסוף. ובעצם, מדוע לא? וכי הזמן הוא החסר כאן?

מן הצד השני עלתה שירה מסוג אחר. ערבי בעל קול יפה שר מוזאל קורע-לב, קינה מידברית ערבה ועצובה. שכני האלמוני הכניס את כל נשמתו ב„אוף יאבא.“

ואז עבר הסוהר על פני התאים. „מי רוצה לאכול בארבע? מי רוצה לאכול בשש? בשש יהיה סדר ואפשר להשאיר את האוכל בשביל אחרי הסדר! מי רוצה לאכול ב"ארבע?"

מן התא הסמוך עלתה קריאה כימעט אחידה. „בארבע!“ זמר ההגדה פסק לרגע והכריז: „בשש, אחרי הסדר!“

„אתה והסדר שלך!“ השיב מישהו, „לא מספיק סידרו אותנו? רוצים בארבע!“

בסיכום: בארבע.

● ● ●

חדר האוכל הוא אולם צר, שבמרכזו עומדים שלושה שולחנות ממלט יצוק. ב"אמצע השולחנות: קופסה המכילה את כלי-